F İ L M C İ L İ K

Sinemalar

Fiyat meselesi

Bundan iki hafta evvel, Ankara'da sinemaların yeni film getirmedikleri hususu AKİS'in bu sayfasında belirtilirken Ankara sinemacıları ile Ankara Belediyesi arasında müzakere cereyan ediyordu. Sinemacılar zam istiyorlar, Belediye ise bahis mevzuu kendi kesesi olmadığı için bu zammı vermekte titiz davranıyordu. Belediyenin titiz davranmakta yerden göğe kadar hakkı vardı, temenni edilecek taraf kendi isletmelerinde de zam tekliflerinin bu kadar dikkatle incelenmesiydi. Zira sinema orta sınıf halkın tek eğlencesi haline gelmişti ve biletlerin fiyatları zaten, orta sınıf için kafi derecede yüksekti. Ama... İşin bir de aması vardı.

Evvela bu ama'yı Büyük Sinemanın sahibi Kâzım Rüştü Güven'in bize gönderdiği mektuptan dinleyelim.

Sinemacıların tezi

Kazım Rüştü Güven şöyle diyor:

'Akis Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne,

Her hafta zevkle okumak için sabırsızlıkla beklediğim Derginizin son sayısında Filmcilik sayfasındaki yazıyı okudum. Tazıda ismim geçdiği ve neticede de biraz insaf ve iz'an tavsiyesine muhatab tutulanlardan biri olduğum cihetle bu yazıyı yazmak mecburiyetini hissettim.

Yazarın gözüyle gördüğü şeyleri tesbitde hata etmediğini, iyi filme hasret çekilmekte olduğunu, İstanbul'da *geçen* filmlerin Ankara'ya gelmediğini, 1955-1956 sezonunun başındanberi (Ankara'da gösterilen filmlerin eski filmler olduğunu ben de kabul ediyorum. Bunlar gözle görülen hakikatlardır. Ancak bunun gözle görülmeyen sebepleri maalesef iyi tesbit edilememiş, yanlış yoldan muhakeme yürütmeye başlandığı için de, bize insaf ve iz'an tavsiyesine varan yanlış bir neticeye vasıl olunmuştur.

Yazı sahibi ilgililerin, gözle görülen bu hakikatlara karşı kendilerini, döviz darlığı dolayısile eskisi kadar yeni film gelmediği gerekçesile savunacaklarını ileri sürüyor ve ilk nazarda haklı gibi görülmek icabedecek bu savunmanın ne kadar cılız ve çürük olduğunun küçük bir inceleme ile meydana çıkacağını kaydettikten sonra Ankara'h seyircinin, İstanbul sinemalarındaki filmleri görmek istediğini yazarak, bu şekilde yapılacak bir savunmanın çürüklüğünü derhal isbat ediyor.

Eğer ilgililer, yani Ankara'daki Sinema İşletmecileri, yazarın zannettiği savunma ile vaziyeti izaha çalışacak olsalardı, bu ilk nazarda da haklı görülmez ve en küçük bir incelemeye lüzum olmadan da çürük bir savunma olarak sırıtırdı. Çünkü evvela gerek İş Bankası, gerek Büyük Sinema Limited Ortaklığı - Kazım Rüştü Güven'in şahsı değil - ve gerekse Ankara'daki diğer sinemacılardan hiç birisi doğrudan doğruya film ithalâtçısı değildirler. Fitaş gibi, Lale Film gibi İstanbul'daki büyük ithalâtçı firmaların getirttikleri filmleri alıp, Ankaradaki sinemalarında geçen işletmecilerdir. Bu itibarla döviz darlığı var, yeni film gelmiyor şeklinde bir savunma yapmak Ankara sinemacılarına düşmez. Kaldı ki yeni film gelmektedir. İstanbul sinemalarından alınan misaller hakikattir. Ankara seyircisinin de bu yeni filmleri görmek hakkıdır. Ne çare ki, işin iç yüzü başkadır.

Bu iç yüzü, Büyük Sinema misalile izah ederek anlatmak isterim. Büyük Sinema,1949 senesinin yıl başında açılmıştır. Demek ki yedinci faaliyet senesini bir kaç gün sonra tamamlayacaktır. Bu sinema bu gün halâ Belediyenin 7 sene evvel verdiği tarife ile çalışmaktadır. Büyük Sinemanın mevkilerine göre fiyatları: 125, 120, 100 ve 75 kuruştur. Şu halde, fiyat vasatisi 105 kuruştur. 105 kuruşluk bir biletde Belediye hissesi 44, sinemacıya kalan 61 kuruştur. Sinema kirası, onarımlar, amortisman, personel ücretleri, vergi ve en nihayet film bedelleri hep bu 61 kuruştan çıkarılacak ve pek tabiidir ki, büyük bir sermaye bağlamış olan teşebbüs sahipleri de yine bu 61 kuruşun içinden kendilerine bir kâr hissesi bekleyeceklerdir.

1949 senesinde verilmiş olan tarifedeki fiyatlar o gündenberi donmuş bir halde kalmasına rağmen, yedi senenin vukuatı herkesce, hele bunlar üzerinde incelemeleri eksik olmayan derginizce pek ala malumdur.

1949 senesindenberi gayri menkul kiraları kanunla artmıştır. Kömür fiyatları artmıştır. Geçim şartlarına göre personel ücretleri yükselmiştir. Film fiyatlarına gelince, bunlar doların iç piyasamızdaki kıymeti ile mebsuten mütenasip bir artış gösterdiği gibi, gümrük tarifelerindeki tâdiller gibi resmi ve kanuni sebeplerle de eskiye nazaran çok esaslı farklar kaydetmiştir. Öyle ki artık Büyük Sinema 61 kuruşluk bilet ücretile bunları karşılayamamaktadır. - Diğer sinemalar da öyle -

Bir senedenberi Ankara Belediyesine Ankara sinemacıları durumlarını anlatmaya çalışmaktadırlar. Belediye yaptığı tetkiklerde bu şikâyetlerin haksız bir kazanç hırsile değil, hakiki bir ihtiyaç sevkile yapıldığını ve sinemacıların halkın sırtından büyük menfaatlar sağlamaya çalışmadıklarını anlamıştır. Buna rağmen şu ve bu düşüncelerle tarifelerde en küçük bir "ayarlama" dahi yapmaktan çekinilmektedir.

Buna mukabil İstanbul Belediyesi sinema tarifelerini çoktan beri yeni duruma göre ayarlamıştır. İstanbul'da Büyük Sinema ile mukayese edilebilecek hiç bir sinema olmadığı herkesce bilinen bir hakikattir. Her türlü teknik şartlar düşünülerek yapılmış olan Büyük Sinemada, Avrupa'da bile pek ender sinemalarda bulunan soğuk hava tesisatı dahi vardır. Milyonlara mal olmuş bulunan bu sinema yedi seneden beri 61 kuruş vasati fiyatla çalıştığı halde İstanbul'daki - Büyük Sinemaya asla emsal olabilmesi mümkün olmayan - sinemalar 100 kuruş vasati fiyatla çalışmakta-

Bir sinemanın vitrini

Pahalılığa uymak meselesi

dır. Kaldı ki, İstanbul'un birinci sınıf film gösteren büyük sinemaları film ithalâtçılarının ellerinde olduğu ve kendi sinemalarında geçtikleri filmi bütün memlekete yaydıkları için onların film masrafları da bizimkilerle mukayese edilemiyecek kadar düşüktür.

Büyük Sinema, müteşebbislerinin bu ise tahsis ettiği sermaye ile mütenasip kârı hiç bir zaman temin etmemiştir. Sinemanın bilançoları ve bu bilançoların istinad ettiği hesaplar Belediyece tetkik olunmuş ve bu iddianın hakikat olduğu anlaşılmıştır. Buna rağmen 1956-1956 sezonuna kadar Büyük Sinema daima yalnız insaf ve izan değil, aynı zamanda fedakârlık göstermek suretiyle memlekete giren birinci sınıf filmleri repertuarına almaktan çekinmemiştir. Fakat artık, mevcud şartlara göre, Büyük Sinema asgari bir kazanç temin edebilmekten de çıkmış, Belediyece tesbit edildiği üzere zarara girmeye başlamıştır. İşte bunun içindirki yeni sezona eski senelerdeki gibi giremedik. Bugünkü tarife ile başka türlü olabilmesine de imkân yoktur.

Yazar, İstanbul sinemacılarıyla bizim vaziyetimizi mukayese ederken, oradaki tarife ile Ankara'daki tarife arasında bir mukayese yapmayı hiç düşünmemiştir. Bazı filmlerin Ankara'da zamlı tarife ile seyrettirilmesini şikayet ederken, İstanbulda aynı filmlerin normal tarife ile gösterildiğini kaydederek hem Belediyeye, hem Ankara sinemacılarına haksız bir tarizde bulunmaktadır. Zamlı tarife ile gösterilen bazı filmler - Quo Vadis gibi - çok uzun oldukları için seans kaybettirdiği bazı filmler de - Sahne Işıkları gibi - emsalinden çok fazla pahalı olduğu için, sinemacıların cari tarife karşısındaki durumunu takdir eden Belediyece istisnai olarak zamlı tarifeye tâbi tutulmuştur. İstanbul sinemalarının bunlar için farklı fiyat istemeye ihtiyaçları yotu. Çünkü esasen onların tarifeleri her türlü filmi rahatça ve zarar ihtimaline maruz kalmadan geçebilmeye müsaid bulunuyordu.

Bugünün kıymetlerine göre 61 kuruşla, mevsimine göre sıcak veya serin, rahat bir salonda iki saat müddetle eğlenmek dünyanın hiç bir yerinde mümkün değildir. Avrupa ve Amerika'da sinema fiyatlarının ne olduğunu oralarda sinemaya gitmiş olanlar bilirler. 61 kuruşun sureti umumiyede iştira kuvvetine nazaran sinemadan elde edilen faydanın mukayesesi filmler yeni bile olmasa insanı ister istemez insaflı olmaya sevkeder.

Ankara Belediyesi bir takım idari veya politik mülâhazalarla sinema tarifelerinde insaflı bir ayarlama yapma yoluna gitmemesi halinde maalesef Ankara seyircisi yeni filmleri görebilmekte mahrum kalacaktır. Sunu da kaydedeyim ki, cari tarife ile yeni 7e iyi filmler geçmek imkânsızlığının tazyiki altında bulunan Büyük Sinema müteşebbisleri arasında bugünkü durumun devamı takdirinde Ankarada kazanmış oldukları prestiji kaybettiklerim gördükleri için sinemayı kapamak temayülü hasıl olmuştur.

Sayın Derginizin gayesinin umumi efkarı daima aydınlatmak olduğunu devamlı bir okuyucunuz olarak yakinen biliyorum. Sinemalar hakkındaki yazı hakiki durumu yukarıda yazdığım sebeplerle tam olarak açıklayamamış ve umumi efkarda yanlış kanaatlar hasıl olabilmesine imkan vermiş olduğu cihetle bu mektubumun aynı sütunlarda neşrini rica ederim. En derin saygı ve sevgilerimle.

Kazım Rüştü GÜVEN"

Diğer sinema sahiplerinin de aynı fikirde bulunduklarına zerrece şüphe yoktu ve ileri sürülen mucip sebeplerin kuvvetini reddetmek imkansızdı. Hakikaten İngiltere'de bazı sinemaların bazı yerlerinin fiyatları normal kurla hesaplanırsa - düşününüz hem de normal kur - altı, Fransa'da ise üç liradır.

Peki ama halk ?

Ancak, mektuptaki mütalaaları halkın da durumunu göz önünde tutarak hesaplamak lazımdı. Sinemacıya 61 kuruş kalıyordu. Ama halk, 61 değil, 100 kuruş ödüyordu. Sinemacı nasıl cebine giren parayı bilirse, halk da cebinden çıkanı bilirdi Ve bu pek tabiiydi. Sonra, - belki Büyük Sinema için değil, fakat - gerek İstanbul'da, gerekse Ankara'da bir çok sinema gayri resmi şekilde fiyatlarını yükseltmişlerdi. Nasıl mı ? Ucuz yerleri azaltarak.. Bilhassa İstanbul'da, ucuz yerler hemen hemen ortadan kalkmıştı. Salonun beşte dördü pahalı hale getirilmiş, "lüks" adı verilmişti. Hattâ bazıları bununla da kalmamış, yeni isimler icat etmişlerdi.

Simdi, herkesi memnun bırakacak, bununla beraber herkesten biraz fedakârlık isteyecek bir formül bulmak lâzımdı. Orta sınıf halk, bu tek eğlencesinden- mahrum edilmemeliydi; buna mukabil sinemacılara da iyi filmler getirmek imkânı sağlanmalıydı. Hesap kitap gösteriyordu ki fiyatlar arttırılmalıdır. Buna mukabil sinemacılardan bir muayyen yerin - öyle bir kaç sıra değil, oldukça büyük bir yerin - eski fiyatta kalması istenilmelidir. Ayrıca her sinema muayyen günlerin muayyen saatlerinde tenzilatlı matineler yapmalıdır. Halk zahmet eder, o günlerin o saatlerinde sinemaya gider. Buna mukabil, parası olan da filmin ve yerinin hakkını verir. Böylece 61 kuruşluk vasati sinemacıların arzuladıkları - ve hakettikleri şekilde - yükseltilir. Buna mukabil orta sınıf halk da bu beylik eğlencesinden mahrum olmaz.

Herkesin hakkı var. Sinemacının da, ,müşterinin de.. Ama, hiç kimse üzülmesin zira asıl dert olan pahalılığın sebebini Menderes IV. kabinesi nihayet keşfetti : Kasım Gülek !

★ MEYVA SIKICILARI ★ AKORDİYONLAR ★ AVİZE ★ BUZ DOLABI ★ ÇAMAŞIR MAKİNESİ ★
HER NEVİ ELEKTRİK MALZEMESİ
İŞİTME CİHAZLARI ★ PİKAP ★
Yuvanızı Zevkinize Göre Yalnız
RÜBİ
SÜSLER
İSTİKLÂL CADDESİ 423 TELEFON : 41496
İSTANBUL
★ OTOMATİK MEYVA SIKICILARI ★ PİKAP ★ ÜTÜ ★ HER NEVİ ELEKTRİK MALZEMESİ